

Discursive Perspectives on Education Policy and Implementation

บทวิจารณ์หนังสือ

ทัศนะทางวาทกรรม

น่านโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ

Lester, J. N., Lochmiller, C. R., & Gabriel, R. E. (Eds.). (2017).

Springer Nature.

Discursive Perspectives on Education Policy and Implementation เป็นหนังสือเล่มไม่หนามากนักมี 12 บทสั้นๆ โดยบทแรกจะกล่าวถึงสรุปรวมของแต่ละบทว่ามีการนำแนวคิดนโยบายการศึกษาและการนำสู่การปฏิบัติไปใช้ได้อย่างไรให้ประสบความสำเร็จ บทที่ 2-12 จะอธิบายถึงการใช่วิธีวิทยาการวิจัยหรือระเบียบวิธีวิจัยอะไรบางอย่างที่ส่งเสริมให้การนำนโยบายการศึกษาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่ง Lester, Lochmiller, และ Gabriel เป็นบรรณาธิการรวบรวมหนังสือเล่มนี้เป็นคณาจารย์ภาควิชาผู้นำและนโยบายทางการศึกษา และมีนักวิชาการบางท่านเป็นอาจารย์ภาควิชาวิจัยและประเมินทางการศึกษาร่วมเขียนหนังสือฉบับนี้ด้วย ทำให้หนังสือเล่มนี้มีการสอดแทรกเทคนิควิธีวิจัยที่จะช่วยให้ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ นักวิชาการสามารถนำนโยบายการศึกษานำสู่การปฏิบัติได้ในสถานศึกษาในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา รวมถึงระดับอุดมศึกษาด้วย เนื้อหาในหนังสือเล่มนี้จึงเต็มไปด้วยแนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงมากกว่าใช้หลักการเชิงทฤษฎีที่มีแต่การอธิบายเชิงหลักการทั่วไป

หนังสือเล่มนี้เริ่มต้นด้วยการอธิบายประเด็นที่มาของการถกเถียงนโยบายทางการศึกษาและการนำสู่การปฏิบัติในบทที่ 1 “An Introduction to Discursive Perspectives on Education Policy and Implementation” ในบทนี้จะเริ่มจากการอธิบายเหตุผลว่า ทำไมการใช้วาทกรรมจึงมีความสำคัญกับนโยบายทางการศึกษา รวมถึงการอธิบายประเด็นปัญหาเชิงนโยบายที่ไม่สามารถนำไปใช้ได้จริง จึงมีการทำวิจัยเชิงนโยบายพร้อมกับการนำผลวิจัยไปปฏิบัติ ทำให้มีการพัฒนาวิธีวิทยาการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ (educational policy implementation research) ซึ่งกำลังเป็นวิธีวิทยาการวิจัยที่ได้รับความนิยมอยู่ในยุคปัจจุบันที่มีนโยบายมากมายทางการศึกษา แต่จะนำนโยบายไปใช้อย่างเป็นระบบอย่างไรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และในบทนี้จะมีการกล่าวโดยภาพรวมในเนื้อหาสาระบทที่ 2-12 เพื่อให้ผู้อ่านเกิดแนวคิดเชื่อมโยงเชิงเนื้อหาสาระได้เป็นอย่างดี

บทที่ 2 “Education Policy Implementation Research: A Call for New Approaches” กล่าวถึงการปรับเปลี่ยนแนวคิดการทำวิจัยทางการศึกษา ซึ่งอดีตใช้วิจัยเชิงปริมาณเป็นส่วนมากในการประเมินการเรียนการสอนของครูและนักเรียนเมื่อได้รับนโยบายจากภาครัฐ และใช้วิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสอบถามผลกระทบของนโยบายทางการศึกษาที่มีต่อครู นักเรียนหรือผู้ปกครอง แต่การวิจัยเชิงนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติหรือการวิจัยการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ (policy implementation research) จะต้อง

¹รับบทความต้นฉบับ 25 มกราคม 2564; รับบทความแก้ไข 19 มีนาคม 2564; ตอรับการตีพิมพ์ 26 เมษายน 2564

¹ผู้รับผิดชอบบทความหลัก คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล กรุงเทพฯ 10400. อีเมล: bigchin1986@gmail.com

ใช้ทั้งวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ หรือการวิจัยผสมวิธีในการศึกษาเชิงระบบเพื่อตอบโจทย์ปัญหาวิจัยของสถานศึกษา

บทที่ 3 “Language-Based Approaches to the Study of Education Policy” เน้นไปที่วิธีการใช้ภาษาที่เหมาะสมในการทำวิจัยเชิงนโยบาย จนเกิดระเบียบวิธีที่ใช้ภาษาเป็นฐาน “language-based methodologies” ในการทำวิจัย สำหรับบทนี้มีการอธิบายแนวคิด 3 ประการ ประการแรก เกริ่นนำการวิเคราะห์วาทกรรม (discourse analysis) เป็นเทคนิคหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการพยายามศึกษา สืบค้นถึงกระบวนการ ขั้นตอนและการลำดับเหตุการณ์ แล้วมีการเชื่อมโยงข้อมูลเชิงเหตุผล และมีการอธิบายถึงการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (critical discourse analysis: CDA) เป็นแนวคิดที่มีการประยุกต์ใช้ทฤษฎีวิพากษ์กับการวิเคราะห์วาทกรรม เป็นการเชื่อมโยงระหว่างการใช้ภาษากับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในนโยบายทางการศึกษา เช่น การสื่อสารเชิงนโยบายของผู้บริหารภาครัฐกับผู้บริหารระดับท้องถิ่น ครูท้องถิ่น ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นต้น ประการที่สอง จิตวิทยาภาษา (discursive psychology: DP) เป็นการศึกษาภาษาพูดที่สะท้อนถึงความเชื่อ ทัศนคติ หรือเจตคติของผู้พูด รวมถึงการใช้สัญลักษณ์ในการสื่อสารของคนในยุคปัจจุบันสามารถพบได้ตามสื่อโลกออนไลน์ และประการที่สาม การวิเคราะห์การสนทนา (conversation analysis: CA) ซึ่งมีหลักการที่คล้ายคลึงกับการวิเคราะห์เนื้อหา

บทที่ 4 “From Subjectification to Subjectivity in Education Policy Research Relationships” สำหรับบทนี้จะกล่าวถึงทรัพยากรที่ใช้ในการศึกษาผ่านนโยบายภาครัฐ จะใช้อย่างไรให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด ภายใต้ความแตกต่างกันทางด้านสังคม เศรษฐกิจของนักเรียน ผู้ปกครอง บทนี้จะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยประยุกต์ใช้การวิเคราะห์วาทกรรม เพื่อลำดับเหตุการณ์ และเชื่อมโยงเหตุการณ์ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย จึงมีแนวคิดเชิงทฤษฎีการตัดสินใจเชิงนโยบายพิเคราะห์การใช้ทรัพยากรการศึกษาผ่านนโยบายจากผู้บริหาร เพื่อสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคม และมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลตัดสินใจในการบริหารทรัพยากรต่อไป บทนี้จึงเน้นที่การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

สำหรับบทที่ 5 “Membership Categorization Analysis for Education Policy” เป็นการอธิบายเทคนิควิเคราะห์ที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงนโยบาย นั่นคือ Membership Categorization Analysis (MCA) เป็นการวิเคราะห์จัดประเภทกลุ่มผู้ให้ข้อมูลผ่านภาษาพูดในระหว่างการสื่อสาร อาจเป็นนักเรียน ครูอาจารย์ และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้มุมมองเชิงวัฒนธรรม ความสัมพันธ์กันภายในครอบครัวนักเรียน ซึ่งเทคนิควิเคราะห์จัดประเภทกลุ่มตามความสัมพันธ์มีความคล้ายกับการวิเคราะห์วาทกรรม แต่ผู้ฟังซึ่งอาจเป็นผู้บริหาร ครู นักวิจัยสามารถจัดกลุ่มประเภทได้ทันทีเมื่อได้รับข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล ดังนั้น MCA จึงเป็นเทคนิคใหม่ ซึ่งอยู่ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เนื่องจาก MCA สามารถวิเคราะห์โครงสร้างของคำสำคัญและถูกนำไปประยุกต์ใช้ในการวิจัยเชิงนโยบาย มุ่งเน้นการศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และสามารถจัดแบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้จากข้อมูลสนทนาพูดคุย และให้ข้อมูลป้อนกลับตามความเหมาะสมกับกลุ่มนั้นๆ ได้

เนื้อหาบทที่ 6 ถึงบทที่ 9 จะเป็นการยกตัวอย่างการประยุกต์ใช้การวิเคราะห์วาทกรรมกับการวิจัยเชิงนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นให้ผู้บริหารเชิงนโยบายมีความเข้าใจบริบทสภาพปัญหาทางการศึกษา พยายามใช้ข้อมูลจากการลงพื้นที่มากกว่าฟังรายงานข้อมูลสรุปในการประชุม จะได้เชื่อมสภาพปัญหา ลำดับเหตุการณ์ได้อย่างมีเหตุผล นำไปสู่การปรับนโยบายที่สามารถนำไปใช้ได้จริง และหากมีปัญหาในระหว่างการปฏิบัติงาน สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำกลับมาปรับปรุงนโยบายใหม่ได้ตลอดเวลา ถือว่าเป็น

การปฏิรูปการศึกษาให้เหมาะสมกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่ง 4 บททำนี้จะมุ่งใช้การวิเคราะห์วาทกรรม ซึ่งเป็นเทคนิคหนึ่งในการวิจัยเชิงคุณภาพ

บทที่ 10 “Reading and Dyslexia Legislation: Analytic Techniques and Findings on the Framing of Dyslexia” บทนี้จะกล่าวถึงสาระสำคัญ การรู้การสอน (literacy instruction) ในเด็กที่พร่องการเรียนรู้ หรือเด็กพิเศษ ซึ่งจะต้องใช้กลยุทธ์หรือยุทธวิธีในการส่งเสริมให้เด็กพิเศษกลุ่มนี้สามารถอ่าน เขียนและฝึกคิดเป็นตามความสามารถของเด็กพิเศษ สำหรับบทนี้มุ่งเน้นการดำเนินนโยบายการศึกษาที่รอบแนวคิดที่ชัดเจน มีการวางแผนการพัฒนาเด็กกลุ่มนี้อย่างไรให้มีการพัฒนาเทียบเท่าเด็กปกติ จึงต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญการศึกษาพิเศษที่จะต้องให้คำแนะนำ ซึ่งมีหลากหลายจึงใช้การวิเคราะห์วาทกรรมมาช่วยในการตัดสินใจเชิงนโยบายดังกล่าว

บทที่ 11 “Constructing Teacher Effectiveness in Policymaking Conversations” บทนี้จะ เป็นนโยบายการประเมินครู เพื่อพัฒนา/สร้างประสิทธิผลของครู ผ่านการสนทนากลุ่มผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบาย ยกตัวอย่างเช่น การปรับปรุงคุณภาพของครู สามารถใช้ระบบครูพี่เลี้ยง มีการใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมาตรฐาน ได้รับการฝึกอบรมจากครูเชี่ยวชาญ เป็นต้น การสนทนากลุ่มผู้ดำเนินการจะต้องใช้เทคนิคสนทนากลุ่มในการเก็บรวบรวมข้อมูล และมีการตีความตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อทำความเข้าใจกับข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informant) อย่างไรก็ตามผู้ดำเนินการกลุ่มจะต้องมีความเป็นกลาง ไม่อคติในการสนทนาหรือสรุปความ ซึ่งอาจเกิดผลต่อการกำหนดนโยบายทางการศึกษา ส่งผลต่อการนำนโยบายสู่การปฏิบัติไม่สามารถปฏิบัติได้ตามสภาพจริง

บทสุดท้าย “Future Directions for Education Policy Research and Language-Based Methods” มุ่งเน้นการบูรณาการการวิจัยเชิงนโยบายกับการใช้ภาษาในการสื่อสารเชิงนโยบาย จะต้องมีความชัดเจน เป็นระบบ มีเหตุผลในการดำเนินการ นอกจากนี้แล้วการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามนโยบาย จำเป็นต้องมีทฤษฎีการสื่อสารมาเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเชิงนโยบาย อีกทั้งการวิจัยเชิงนโยบายต้องการแนวคิดเชิงทฤษฎี หรือวัฒนธรรมเฉพาะมาใช้ในการออกแบบการวิจัยให้มีความถูกต้องสอดคล้องกับสภาพจริงมากที่สุด

ในภาพรวมหนังสือเล่มนี้เน้นนำเสนอวิธีการและตัวอย่างการวิเคราะห์วาทกรรมซึ่งเป็นเทคนิควิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมาประยุกต์ใช้ในวิจัยเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยพยายามอธิบายองค์ความรู้เพิ่มเติมจากการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพจะช่วยอธิบายเสริมประเด็นให้มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามวิจัยเชิงนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติ จะไม่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกหากปราศจากการสื่อสารของผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง จะต้องมียุทธวิธีการสื่อสารที่มีคุณภาพจะช่วยเสริมความถูกต้องชัดเจนในการนำไปใช้เป็นกรอบแนวคิด เทคนิควิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย หรือการพูดเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจและขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้นวิจัยเชิงนโยบายทางการศึกษาสู่การปฏิบัติถือว่าเป็นวิธีวิทยาการวิจัยใหม่ที่นักการศึกษาที่เป็นผู้บริหารควรศึกษาเป็นแนวทางการนำนโยบายภาครัฐสู่การปฏิบัติในระดับสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รายการอ้างอิง

Lester, J. N., Lochmiller, C. R., & Gabriel, R. E. (Eds). (2017). *Discursive perspectives on education policy and implementation*. Springer Nature.